

Araştırma Makalesi • Research Article

General Elections In Nigde During The Democratic Party Period (1950-1960)

Demokrat Parti Döneminde Niğde'de Genel Seçimler (1950-1960)¹

Fatih AYDEMİR²

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 28 May 2024

Accepted: 26 June 2024

Keywords:

Election

CHP

DP

CMP

Niğde

ABSTRACT

Founded on January 7, 1946 and dissolved by a court decision on September 29, 1960, the Democrat Party was one of the main actors in the general elections held between its foundation and its collapse. The DP, which received great support from the grassroots since its foundation and grew stronger and stronger day by day, managed to crown this development with the 1950 elections and came to power. The Republican People's Party (CHP), on the other hand, wanted to catch the DP unprepared for the elections by bringing forward the municipal elections and then the general elections against the growing strength of the DP, and tried to prevent this democratic rise of the DP by making important democratic changes in its party charter and program. The first general election in which the DP faced the CHP was the general election of the Members of Parliament held on July 21, 1946. Although the CHP was victorious in this election, the DP claimed that irregularities were committed on the day of the election and succeeded in gaining public support against the CHP by objecting to these elections. The general elections held on May 14, 1950 was the first general election won by the DP. The DP registered this success in the general elections of 1954 and 1957.

The subject of the study is the processes, reflections and results of the 1950-1954 and 1957 general elections in Niğde province, where the DP was in power. The main sources of the study are the documents of the State Archives of the Presidency of the Republic, the news of Resmi Niğde Newspaper published in the local press between 1950-1960, TURKSTAT Data and YSK Election Results. In addition to these, research and review works were also utilized in the study. As a result of the documents and information obtained, an evaluation of the 1950, 1954 and 1957 General Elections held during the DP period was made specifically for Niğde.

MAKALE BİLGİSİ

Makale geçmişi:

Başvuru tarihi: 28 Mayıs 2024

Kabul tarihi: 26 Haziran 2024

Anahtar Kelimeler:

Seçim

CHP

DP

CMP

Niğde

ÖZ

7 Ocak 1946 tarihinde kurulan ve 29 Eylül 1960 tarihinde mahkeme kararı ile kapatılan Demokrat Parti, kuruluşundan yıkılışına kadar ki dönem içerisinde yapılan genel seçimlerin en temel aktörlerinden biri olmuştur. Kuruluşundan itibaren tabanda halkın büyük desteğini alan ve her geçen gün de güçlenerek büyüyen DP, bu gelişimini 1950 seçimleri ile taçlandırmayı başarmış ve iktidara gelmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi ise DP'nin her geçen gün güçlenmesine karşı önce Belediye seçimlerini ve ardından da genel seçimleri öne alarak DP'yi seçimlerde hazırlıksız yakalamak istemiş bunun dışında da kendi parti tüzük ve programında önemli demokratik değişimler yaparak DP'nin bu demokrasi yükselişini engelleme çalışmıştır. DP'nin CHP ile karşılaştığı ilk genel seçim ise 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılan Milletvekilleri genel seçimi olmuştur. Söz konusu bu seçimde her ne kadar CHP galip gelmiş olsa da DP, seçim günü usulsüzlük yapıldığını iddia etmiş ve bu seçimlere itiraz ederek CHP'ye karşı halkın desteğini arkasına almayı başarmıştır. 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimler ise DP'nin kazandığı ilk genel seçim olmuştur. DP, 1954 ve 1957 genel seçimlerinde ise bu başarısını tescillemiştir.

Çalışmanın konusunu DP'nin iktidarda olduğu 1950-1954 ve 1957 genel seçimlerinin Niğde ilindeki süreçleri, yansımaları ve neticeleri oluşturmaktadır. Çalışmanın temel kaynağını Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri belgeleri, yerel basından Resmi Niğde Gazetesi'nin 1950-1960 yılları arasında yayımlanan haberleri, TÜİK Verileri ile YSK Seçim Sonuçları oluşturmaktadır. Bunların dışında çalışmada araştırma ve inceleme eserlerinden de istifade edilmiştir. Edinilen belge ve bilgiler neticesinde DP döneminde yapılan 1950, 1954 ve 1957 Genel Seçimlerinin Niğde özelinde değerlendirmesi yapılmıştır.

¹ Bu çalışma, hazırlanmakta olan "Demokrat Parti Döneminde Niğde (1950-1960) başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

²Fatih Aydemir, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi,

fatihcanaydemir@gmail.com ORCID ID: 0000-0001-6448-2852.

GİRİŞ

Demokratik modernleşmenin gelişimine Osmanlı Devleti'nden itibaren bakılacak olursak Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra bir demokrasi iklimi gelişmiş olup, bu demokrasi ikliminde ise ilk seçimler 1877 yılında yapılmıştır. Bu seçimde ise henüz seçim kanununun hazırlanmamış olması nedeniyle yapılan seçimler 28 Ekim 1876 yılında yürürlüğe konulmuş olan Geçici Talimat'a yani Talimat-ı Muvakkate göre yapılmıştır. Sonrasında yapılan 1908, 1912, 1914 ve 1919 seçimleri ise 2 Ağustos 1908 yılında yürürlüğe konulmuş olan Mebus Seçimi Geçici Kanuna yani İntihab-ı Mebusan Kanun-ı Muvakkati'na göre yapılmıştır. Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise 1942'de 4320 Sayılı Mebus Seçim Kanunu çıkarılmış ve bu seçim kanunu ise sadece 1943 seçimlerinde uygulanmıştır. 1946 yılında ise 4918 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu çıkarılmış ve 4320 Sayılı Mebus Seçim Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. 1946 yılında çıkarılan 4918 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ise 1950 yılında çıkarılan 5545 Sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu ile kaldırılmış olup, yapılan seçimler ise tek dereceli ve liste usulüne göre olmuştur. Tek dereceli bu seçim sistemi 1946, 1950, 1954 ve 1957 genel seçimlerde uygulanmıştır (Tuncer, 2003:25-29).

Türkiye'de 21 Temmuz 1946 yılında yapılan ilk çok partili seçim neticesinde tek parti dönemi sona ermiştir. 1946 seçimlerine CHP dışında ise çok partili hayatın ilk partisi olma özelliğini taşıyan ve 18 Temmuz 1945 tarihinde Nuri Demirağ öncülüğünde kurulan Milli Kalkınma Partisi (MKP) ve 7 Ocak 1946 tarihinde kurulan DP katılmışlardır (Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011: XII.) Liste usulü çoğunluk sisteminin uygulanmış olduğu ve toplamda 6 siyasi partinin katılmış olduğu 1946 milletvekilleri genel seçimine bazı kaynaklarda ise CHP, DP, MKP dışında Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi, Yalnız Vatan Partisi ve Liberal Demokrat Parti'nin de katıldığı yer almaktadır (Tuncer, 2008:97). 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçiminde 4918 sayılı Milletvekilleri Seçim Kanunu ile tek dereceli çoğunluk seçim sistemi uygulanmıştır (Kongar, 1998:145). Seçim "açık oy gizli sayım" yöntemi kullanılarak yapılmış ve denetimler idari birimlerce gerçekleştirilmiş adli birimler bu denetimde yer almamıştır. Bundan dolayı da 1946 seçimi şaibeli seçim olarak adlandırılmış ve sonuçları ile ilgili çok tartışmalar yaşanmıştır (Akşin, 1996:216-291). 1946 seçimlerinde ilk kez aday bazlı blok oy sistemi yapılmış ve her vilayetin bir seçim çevresi olmuştur. 40.000 vatandaşa bir vekil seçilirken, nüfusu 40.000'in altında olan yerlere de bir vekil verilmiştir. Nüfusu 40.000'in üstünde olan illerde ise nüfusu 55.000'e kadar olan yerler 1 vekil, 55.001 ile 95.000 arası nüfuslu yerler 2 vekil, 95.001 ile 135.000 arası nüfuslu yerler 3 vekil ve 135.001 ile 175.000 arası nüfuslu yerler ise 4 vekil çıkarabilmekteydi (Seçim Sistemi ve Siyasi Partiler Araştırması Ana Rapor Cilt II: 209). 21 Temmuz 1946 yılında yapılan genel seçim neticesinde CHP Genel Sekreterliği'nden dönemin Kırklareli Milletvekili Nafi Atuf Kansu, milletvekilleri seçimlerinin bittiğini ve bazı yerlerde kaybedilse de büyük bir çoğunlukla seçimin kazanıldığını, kazanılan bu başarı da büyük şeref payının illerde, ilçelerde, bucak ve köylerde canla başla çalışan partililere ait olduğunu gelecek seçimlerde bu seçimlerden ders çıkararak kazanmanın bir vazife olduğunu CHP il ve ilçe idare kurulu başkanlıklarına bildirmiştir (BCA, Kurum: 490.1.0.0, Yer:6.30.9, Tarih:01.08.1946). Resmi sonuçlara bakıldığında ise 21 Temmuz 1946 Milletvekili genel seçiminde toplam seçmen sayısı 8.551.549 olup, bu seçmenlerden 6.373.543 seçmen sandık başına gitmiş ve oylarını kullanmışlardır. Katılım oranının ise %75 olduğu bu seçimde toplamda 465 milletvekili seçimi kazanmıştır. DP, bu seçimde 61 milletvekili kazanmıştır. Lakin iki milletvekilinin farklı şehirlerden vekil seçilmiş olması ve bunlardan birini tercih etmek zorunda kalınması nedeniyle DP milletvekili sayısı 59'a düşmüştür. CHP ise 397 milletvekili kazanırken, bağımsızlarda 7 milletvekili çıkmıştır (Büyüktolu, 2017:129). DP, sonuçlardan memnun olmayıp, CHP'ni seçimde usulsüzlük yapmakla suçlamış ve seçime itiraz etmiştir (Albayrak, 2004:90-91) 1946 milletvekili genel seçimi neticesinde meclise giren parti sayısı iki olup, bu partiler ise CHP ve DP olmuştur. Toplamda ise 465 milletvekili bu seçim neticesinde seçilmiş ve bu milletvekillerinden 456 tanesi erkek olup, temsili oranı %98,1 iken, 9 tane de kadın milletvekili seçilmiş ve temsili oranı ise %1,9 olmuştur (Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011: 4-5). İl bazında bakıldığında ise DP, Niğde

ilinde 1946 seçimlerine katılmamış ve seçilen toplam 7 milletvekilinin hepsi de CHP'den seçilmişlerdir (Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011: 8.) 1946 Milletvekilleri seçimlerinde Niğde ilinde toplam seçmen sayısı 129.249 olup, seçimde oy kullanan seçmen sayısı ise 104.232 olmuştur (https://www.tbmm.gov.tr/Kutuphane/MazbataArama,Erişim_Tarihi:15.04.2024). Niğde ilinden seçilmiş olan milletvekilleri ise Ferit Ecer (Ahmet Ferit Ecer), Rifat Gürsoy (Mehmet Rifat Gürsoy), Halit Mengi, Vehbi Sarıdal (Mehmet Vehbi Sarıdal), İbrahim Refik Soyer (İbrahim Soyer), Şükrü Süer (Ahmet Şükrü Süer) ve Hüseyin Ulusoy (Hüseyin Avni Ulusoy) olmuşlardır (TBMM Milletvekilleri Albümü VIII. Yasama Dönemi Milletvekillerinin Özgeçmişleri 1946-1950: 494-495).

DP, 1946 yılında yapılan ve katılmış olduğu genel ve yerel seçimler ile tecrübe edinmesinin ardından ülke genelinde teşkilatlanmasını tamamlamış ve 14 Mayıs 1950 seçimlerine daha hazırlıklı katılmıştır. 14 Mayıs 1950 yılında yapılan Milletvekili genel seçiminden ise başarı ile çıkan DP, bu seçimin ardından ilk defa iktidar partisi olmuştur (Yılmaz, 2019: 325). 14 Mayıs 1950 seçimleri Türk siyasi tarihi açısından büyük önem arz etmiştir. Çünkü 14 Mayıs 1950 milletvekili seçimleri Türkiye'de gerçek anlamda yapılmış olan ilk demokratik seçim olmuştur. Bunun yanında Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez iktidar değişimi yaşanmış ve 27 yıllık CHP iktidarı sona ererken yaklaşık 10 yıl devam edecek olan DP iktidarı dönemi başlamıştır (Tuncer, 2003:89). Yani 14 Mayıs 1950 seçimlerinin galibi DP olmuştur (Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011: 25).

2 Mayıs 1954 tarihinde yapılan Milletvekili genel seçimine bakıldığında, DP'nin hem iktidara gelmesinin ardından girmiş olduğu ilk milletvekili seçimi olması hem de 1946 ve 1950 yıllarından yapılan Milletvekilleri genel seçimlerinde olduğu gibi muhalefet partisi olarak değil de iktidar partisi olarak girmesinden dolayı büyük önem arz etmiştir. 14 Mayıs 1950 Milletvekili genel seçiminin ardından iktidara gelen DP'nin altın yılları ise 1950-1954 yılları olmuştur. Bu dönemde muhalefette iken halka vadettiği demokrasi ve özgürlükleri genişleten DP, iktidarın avantajını da kullanarak yönetime tam anlamıyla hâkim olmuştur (Büyüktolu, 2017:244-245). Elindeki bu güçle seçime giden DP, 2 Mayıs 1954 tarihinde yapılan Milletvekilleri genel seçiminden bu kez daha büyük bir başarı ile çıkmıştır (Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011: 25).

27 Ekim 1957 tarihinde yapılan Milletvekili genel seçimi ise Türkiye Cumhuriyeti'nde çok partili siyasal yaşama geçilmesinin ardından yapılan dördüncü seçim olmuştur. Söz konusu bu seçimi farklı kılan unsurlardan biri seçimin önceden belirlenen seçim tarihinde olmaması ve tıpkı 1946 seçimlerinde olduğu gibi erkene alınması olmuştur (Büyüktolu, 2017:372). Seçimlerin erkene alınması kararı ise 5 Eylül 1957 tarihinde toplanmış olan DP Grup toplantısında belli olmuş ve 1957 yılı sonbahar ayında yapılmasına yönelik karar alınmıştır (Akşam Gazetesi, 6 Eylül 1957:1). Seçimin erkene alınması Mecliste ise 11 Eylül'de görüşülmüştür. CHP'nin boykot edip katılmadığı birleşimde ise seçimin 27 Ekim 1957 tarihinde yapılması kararlaştırılmıştır (TBMM Zabıt Ceridesi, Cilt:20, Birleşim: 91: 734-736). Resmi Gazetede yayımlanmasının ardından ise Yüksek Seçim Kurulu ve seçimde yarışacak partiler çalışmalarına başlamışlardır (Zafer Gazetesi, 14 Eylül 1957: 1). 27 Ekim 1957 tarihinde Pazar günü yapılan seçimde ise DP, her ne kadar 1954 seçimlerine göre düşüş yaşamış olsa da bu seçimden de başarı ile çıkmıştır (BCA, Kurum: 30.1.0.0, Yer:52.311.1, Tarih:27.10.1957).

1. DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE NİĞDE'DE 1950 GENEL SEÇİMLERİ

Türk demokrasi tarihinin en önemli dönüm noktalarından biri şüphesiz 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan Milletvekili genel seçimleri olmuştur (Çavdar, 2013:18). Bunun en önemli nedenlerinden biri güvenilir yeni bir seçim kanununun kabul edilmesi ve yapılan seçim neticesinde ise ilk defa iktidarın el değiştirerek DP'nin iktidar olmasıdır (Karpaz, 2012: 53). Liste usulü çoğunluk sisteminin uygulanmış olduğu 14 Mayıs 1950 Milletvekili genel seçiminde ülke genelinde seçime katılan siyasi parti sayısı 3 olmuş, bu siyasi partiler ise CHP, DP ve MP olmuştur. Yapılan seçim neticesinde ülke genelindeki sonuçlara bakıldığında; kayıtlı seçmen sayısı 8.905.743 olup, oy kullanan seçmen sayısı 7.953.085 olmuştur. Katılım oranının %89,3 olduğu bu seçimde toplam 487 milletvekili seçilmiştir. Seçilen bu

milletvekillere 484 tanesi erkek milletvekili olup, temsil oranı %99,4 olurken, 3 tanesi de kadın milletvekili olup, temsil oranı %3 olmuştur. Meclise giren siyasi parti sayısına bakıldığında bu sayı 3 olup, bu siyasi partiler ise CHP, DP ve MP olmuştur. 1950 Milletvekili genel seçimlerinde partilerin almış oldukları oy sayıları, oy oranları ve çıkarmış oldukları milletvekili sayıları farklılık göstermiştir. Seçim neticesinde CHP'nin almış olduğu oy sayısı 3.148.626 olup, oy oranı 39,6 olmuştur. Bu netice itibarıyla CHP'nin meclise göndermiş olduğu milletvekili sayısı ise 69 olmuştur. Bir diğer parti olan ve CHP'nin de en büyük rakibi olan DP'de ise durum DP'liler açısından oldukça olumlu neticelenmiş olup, almış olduğu oy sayısı 4.391.694 iken oy oranı 55,2 olmuştur. DP'nin bu netice itibarıyla ise meclise göndermiş olduğu milletvekili sayısı ise 416 olmuştur. Seçime katılan MP'nde ise alınan oy sayısı 368.537 olup, oy oranı 4,6 olmuştur. Bu netice itibarıyla ise meclise göndermiş olduğu milletvekili sayısı ise 1 olmuştur. Bu seçimde Bağımsızların aldıkları oy sayısı 44.537 iken oy oranı 0,6 olmuş ve 1 milletvekili çıkmıştır (Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011: 4-25).

14 Mayıs 1950 Milletvekili genel seçiminde Niğde'deki duruma bakıldığında; TBMM tarafından seçimlerin yenilenmesine 24 Mart 1950 tarihinde karar verilmiş ve bu seçimde her seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısının, 1945 yılı nüfus sayımı sonuçlarına ve seçim öncesinde kabul edilen 5545 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 3. Maddesi hükmüne göre Niğde seçim bölgesi için 8 (sekiz) milletvekili seçilmesi tespit edilmiş olup, İçişleri Bakanlığı'nın 194 sayılı ve 24 Mart 1950 tarihli yazısı üzerine, 5545 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 5. maddesine dayanılarak, Bakanlar Kurulunca 25 Mart 1950 tarihinde kararlaştırılmıştır (BCA, Kurum: 30.18.1.2, Yer:122.27.2, Tarih:25.03.1950). Seçilecek Milletvekili sayısının belirlenmesinin ardından partiler hemen seçim çalışmalarına başlamışlar ve aday listelerini oluşturmuşlardır. Bu aday listelerine bakıldığında ise Niğde seçim bölgesinde CHP, DP, MP ve Bağımsız adayların 1950 Milletvekili genel seçiminde yarışacakları kesinlik kazanmış olup, CHP, DP ve MP sekizer aday gösterirken Bağımsız olarak ise iki aday çıkmıştır (Niğde Gazetesi, 3 Mart 1950: 3). Adayların kesinlik kazanmasının ardından yapılan seçim çalışmaları akabinde 14 Mayıs 1950 tarihinde bütün yurttaki olduğu gibi Niğde seçim bölgesinde de Türk demokrasinin tecellisini belli eden bir seçim yapılmıştır. Yapılan bu seçim memleketin her yerinde olduğu gibi Niğde ilinde de sessiz ve hadisesiz geçmiştir. Niğde ilinde vatandaşların büyük çoğunluğu sandık başlarına gitmişler ve seçime iştirak etmişlerdir. Yerel basına göre Niğde genelindeki seçmen sayısına ve seçime iştirak nisbetine bakıldığında; 1950 Milletvekili genel seçiminde Niğde merkezde yer alan seçmen sayısı 28.914, Aksaray'da 45.367, Bor'da 17.899, Çamardı'da 5.702, Gülşehir'de 8.769, Ulukışla'da 8.612 ve Nevşehir'de ise 24.823 seçmen olduğu tespit edilmiştir. Toplam seçmen sayısının 140.086 olarak belirlendiği bu seçimde oy kullanan seçmen sayısı 123.531 olup, seçime katılım oranı ise %89 olmuştur. Bu duruma göre Niğde ilinde DP'nin almış olduğu toplam oy 71.501 iken CHP'nin almış olduğu oy miktarı 52.030 olmuştur (Niğde Gazetesi, 17 Mayıs 1950: 1).

Niğde ilindeki seçim sonuçlarına 1950-1977 yılları arası seçim çevresine göre Milletvekili seçim sonuçları verilerine göre bakıldığında ise 1950 Milletvekili genel seçimlerinde Niğde ilinde kayıtlı toplam seçmen sayısı 140.062 olup, oy kullanan seçmen sayısı 125.700 olmuştur. Katılım oranının %89,8 olduğu bu seçimde Niğde ilinden toplam 8 milletvekili çıkmıştır. Siyasi partilerin durumlarına ilişkin alınan oy sayısı, oy oranı ve kazandığı milletvekili sayılarına bakıldığında ise; CHP'nin almış olduğu oy sayısı 55.175 olup, oy oranı 41,6 olmuştur. Bu durumda CHP bu seçimde Niğde ilinden Milletvekili çıkaramazken, DP'nin almış olduğu oy sayısı 70.796 olup, oy oranı 56,9 olmuştur. DP bu seçim neticesinde Niğde ilinden 8 Milletvekilliğinin hepsini de kazanmış ve Niğde ilinde birinci parti çıkmıştır. Seçime katılan bir diğer parti ise Millet Partisi (MP) olmuştur. MP'nin almış olduğu oy sayısı ise 1.849 olup, oy oranı 1,5 olmuştur. Bu neticeyle MP de tıpkı CHP gibi bu seçimde Niğde ilinden Milletvekili çıkaramamıştır (<https://ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1950-1977/Nigde.pdf> , Erişim Tarihi: 18.04.2024). Bu seçim sonuçlarına istinaden IX. Yasama Dönemi olan 1950-1954 yılları arasında DP adına Niğde ilinden seçilen Milletvekilleri ise Hâdi Arıbaş (Ş. Hâdi Arıbaş), Necip Bilge (Ahmet Necip Bilge), Süreyya Dellaloğlu (Ali Süreyya Dellaloğlu), Asım Doğanay, Ferit Ecer (Ahmet

Ferit Ecer), Fahrettin Köşkeroglu (Fahrettin Köşgeroğlu), Hüseyin Ülkü (Hasan Hüseyin Ülkü) ve Halil Nuri Yurdakul olmuştur (TBMM Milletvekilleri Albümü IX. Yasama Dönemi Milletvekillerinin Özgeçmişleri 1950-1954: 587-588).

2. DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE NİĞDE'DE 1954 GENEL SEÇİMLERİ

1950 seçimleri ile iktidara gelen DP, Türk Demokrasi tarihinde büyük bir başarı elde etmiş modern Türk siyasal tarihinde âdete bir dönüm noktası yaşatmıştır. Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayıp, bürokrasinin parti üstündeki egemenliği kalkmış, partinin bürokrasiye egemen olma süreci başlamıştır (Zürcher, 2001:323-324). DP, iktidarda olduğu dört yıllık süre içerisinde kendisini destekleyen seçmenlerin beklentisi yönde kararlar alıp, çalışmalar yapmıştır. Bu durum ise halkta büyük bir memnuniyet yaratmıştır. CHP'de ise süreç daha farklı işlemiş olup, hala tek parti dönemindeki tavrını devam ettirmiş ve halk ile ılımlı bir bağ kurmaktan oldukça uzak kalmıştır. Bu tutumunu 1954 Milletvekili genel seçimi öncesinde de yapmış olduğu propagandalarında hissettirmiş olan CHP, çalışan iktidarı halkın gözünde itibarsızlaştırmaya çalışmıştır. CHP'nin bu tutumu ise ülkedeki siyasi havayı iyice gerginleştirmiş ve partiler bu gergin hava içinde 1954 Milletvekili genel seçimine gitmişlerdir (Çavdar, 2013:45-48). Liste usulü çoğunluk sisteminin uygulanmış olduğu 2 Mayıs 1954 Milletvekili genel seçiminde ülke genelinde seçime katılan siyasi parti sayısı 5 olup, bu siyasi partiler ise CHP, DP, CMP, KP ve İP olmuştur. Yapılan seçim neticesinde ülke genelindeki sonuçlara bakıldığında; kayıtlı seçmen sayısı 10.262.063 olup, oy kullanan seçmen sayısı 79.095.617 olmuştur. Katılım oranının %88,6 olduğu bu seçimde toplam 541 milletvekili seçilmiştir. Seçilen bu milletvekillerinden 537 tanesi erkek milletvekili olup, temsil oranı %99,3 olurken, 4 tanesi de kadın milletvekili olup, temsil oranı %0,7 olmuştur. Meclise giren siyasi parti sayısına bakıldığında bu sayı 3 olup, bu siyasi partiler ise CHP, DP ve CMP olmuştur. 1954 Milletvekili genel seçimlerinde partilerin almış oldukları oy sayıları, oy oranları ve çıkarmış oldukları milletvekili sayıları da yine farklılık göstermiştir. Bu seçim neticesinde CHP'nin almış olduğu oy sayısı 3.193.471 olup, oy oranı 35,1 olmuştur. Bu netice itibarıyla ise meclise göndermiş olduğu milletvekili sayısı ise 31 olmuştur. Bir diğer parti olan ve bu dönem aynı zamanda iktidar partisi durumunda olan DP' de ise durum 1950 Milletvekili genel seçimlerinden daha da olumlu neticelenmiştir. DP'nin almış olduğu oy sayısı 5.313.659 iken oy oranı 58,4 olmuştur. DP'nin bu netice itibarıyla ise meclise göndermiş olduğu milletvekili sayısı ise 503 olmuştur. Seçime katılan CMP'nde ise alınan oy sayısı 480.249 olup, oy oranı 5,3 olmuştur. Bu netice itibarıyla ise meclise göndermiş olduğu milletvekili sayısı ise 5 olmuştur. KP'nin aldığı oy sayısı 50.935 olup, oy oranı 0,6 olmuştur. Ancak KP'den Milletvekili çıkmamıştır. İP'nin aldığı oy sayısı 910 olup, oy oranı 0,0 olmuş ve İP'den de Milletvekili çıkmamıştır. Bağımsızlarda ise alınan oy sayısı 56.393 olup, oy oranı 0,6 olmuş ve 2 milletvekili çıkmıştır (Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011: 4-25).

2 Mayıs 1954 Milletvekili genel seçiminde Niğde'deki duruma bakıldığında; TBMM tarafından seçimlerin yenilenmesine 12 Mart 1954 tarihinde karar verilmiş ve bu seçimde her seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısının, 1950 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına ve 6272 sayılı kanunun muvakkat 3. maddesi hükmüne göre Niğde için 8 (sekiz) milletvekili seçilmesi tespit edilmiş olup, İçişleri Bakanlığı'nın 108 sayılı ve 04 Mart 1954 tarihli yazısı üzerine, 5545 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 5. maddesine dayanılarak, Bakanlar Kurulunca 10 Mart 1954 tarihinde kararlaştırılmıştır (BCA, Kurum: 30.18.1.2, Yer:135.19.4, Tarih:10.03.1954). Seçilecek Milletvekili sayısının belirlenmesinin ardından partilerin seçim çalışmaları başlamış ve aday listeleri oluşturulmuştur. Bu aday listelerine bakıldığında ise Niğde seçim bölgesinde CHP, DP, CMP, KP ve Bağımsız adayların 1954 seçiminde yarışacakları kesinlik kazanmıştır. Seçimlerde CHP, DP ve CMP sekizer aday gösterirken, KP 6 aday göstermiştir. Bağımsızlardan ise ilk önce 6 aday çıkmış (Resmi Niğde Gazetesi, 13 Nisan 1954: 1), ancak daha sonrasında bu sayı 5'e düşmüştür. Çünkü öncesinde bağımsızdan aday olan Sadettin Ertur, daha sonra DP listelerine dahil olurken, DP listesinde olan Rasim Teoman Uz adaylıktan çekilmiş ve DP'nin sekiz kişilik yeni aday listesinde yer almamıştır (Resmi Niğde Gazetesi, 22 Nisan 1954: 1). Adayların kesinlik kazanmasının ardından yapılan seçim çalışmaları neticesinde 02 Mayıs 1954

tarihinde bütün yurttaki olduğu gibi Niğde ilinde de seçim sükunet içerisinde yapılmıştır. (BCA, Kurum: 30.10.0.0, Yer:78.515.9, Tarih:04.05.1954). Niğde seçim bölgesinde toplam seçmen sayısının 152.154 olduğu bu seçimde oy kullanan seçmen sayısı 133.515 olup, seçime katılım oranı ise %87,9 olmuştur. Niğde seçim bölgesinde partilerin almış oldukları oy sayılarına ve oy oranlarına bakıldığında; DP'nin almış olduğu toplam oy sayısı 78,928 olup, oy oranı 57,76 olmuştur. CHP'nin almış olduğu toplam oy sayısı 45,450 olup, oy oranı ise 33,26 olmuştur. CMP'nin almış olduğu toplam oy sayısı 7.874 olup, oy oranı ise 5,76 olmuştur. Seçime katılan ve diğer bir siyasi parti olan KP'nin almış olduğu toplam oy sayısı ise 4,395 olup, oy oranı ise 3,22 olmuştur (BCA, Kurum: 30.1.0.0, Yer:51.309.7, Tarih:02.05.1954). Bu seçim sonuçlarına göre seçim neticesinde en çok oy almak koşuluyla Niğde Milletvekilliğine seçtikleri il seçim kurulunca tespit edilen DP'nin milletvekillerine ait tutanak ve mazbataları Yüksek Baş Vekalet'e gönderilmiştir (BCA, Kurum: 30.10.0.0, Yer:78.515.9, Tarih:04.05.1954).

Niğde ilindeki seçim sonuçlarına 1950-1977 yılları arası seçim çevresine göre Milletvekili seçim sonuçları verilerine göre bakıldığında ise 1954 Milletvekili genel seçiminde Niğde ilinde kayıtlı toplam seçmen sayısı 152.089 olup, oy kullanan seçmen sayısı 135.862 olmuştur. Katılım oranının %89,3 olduğu bu seçimde Niğde ilinden toplam 8 milletvekili çıkmıştır. Siyasi partilerin durumlarına ilişkin alınan oy sayısı, oy oranı ve kazandığı milletvekili sayılarına bakıldığında ise; CHP'nin almış olduğu oy sayısı 42.347 olup, oy oranı 31,8 olmuştur. CHP, bu seçimde Niğde ilinden 1950 Milletvekili genel seçiminde olduğu gibi yine Milletvekili çıkaramamıştır. DP'nin almış olduğu oy sayısı 76.613 olup, oy oranı 57,5 olmuştur. DP bu seçimde de tıpkı 1950 Milletvekili genel seçiminde olduğu gibi Niğde ilinden 8 Milletvekilliğinin hepsini kazanmış ve Niğde ilinde birinci parti çıkmıştır. Seçime katılan bir diğer parti ise Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) olmuştur. CMP'nin almış olduğu oy sayısı 8.673 olup, oy oranı 6,5 olmuştur. CMP de bu seçimde Niğde ilinden Milletvekili çıkaramamıştır. 1954 Milletvekili genel seçimine Niğde ilinden katılan diğer bir parti de Köylü Partisi (KP) olmuştur. KP'nin almış olduğu oy sayısı 3.518 olup, oy oranı 2 olmuştur. KP de bu seçimde Niğde ilinden Milletvekili çıkaramamıştır. Bağımsızlarda durum ise alınan oy sayısı 8.115 olup, oy oranı 2,3 olmuştur. Bu netice ile Bağımsızlardan da milletvekili seçilen olmamıştır (<https://ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1950-1977/Nigde.pdf>, Erişim Tarihi: 20.04.2024). Bu seçim sonuçlarına istinaden X. Yasama Dönemi olan 1954-1957 yılları arasında DP adına Niğde ilinden seçilen Milletvekilleri ise Ali Ulvi Arıkan, Sadettin Ertur, (Mehmet Sadettin Ertur), Hüseyin Avni Göktürk, Ahmet Nuri Kadioğlu, Cavit Kavurmacıoğlu (Mehmet Cavit Kavurmacıoğlu), Hüseyin Ülkü (Hasan Hüseyin Ülkü), Hasan Hayati Ülkün ve Zihni Üner olmuştur (TBMM Milletvekilleri Albümü X. Yasama Dönemi Milletvekillerinin Özgeçmişleri 1954-1957: 661-662).

3. DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE NİĞDE'DE 1957 GENEL SEÇİMLERİ

DP her ne kadar 1950 ve 1954 Milletvekili genel seçimlerinde büyük bir çoğunluk ile iktidara gelmiş olsa da özellikle iktidarının son dönemlerinde muhalefet yıllarında kendisinin yakınmış olduğu antidemokratik yollara bu kez bizzat kendisi başvurmaya başlamıştı. DP'nin bu antidemokratik davranışlarından ise kamu personelinden, yargıçlara, öğretim üyelerinden basına ve hatta muhalefet oyların yoğunlaşmış olduğu illerin bölünmesine kadar herkes nasibini almıştı. DP'nin bu antidemokratik tutumuna bir de "İsbat Hakkı" gibi uygulamaların eklenmesi bardağı taşıran son damla olmuş ve parti içinden de kopmalar yaşanmaya başlanmış ve Türk siyasal hayatında Hürriyet Partisi adıyla yeni bir parti bile kurulmuştur. DP'nin bu antidemokratik tutumunun nedeni ise sadece siyasal açıdan bir çözülme olmayıp, ekonomik açıdan da köşeye sıkışmasından olmuştur. Çünkü artık elindeki döviz kaynakları sona gelmiş ve dış borçlanma olanakları da son çizgiye dayanmıştır. Hal böyle olunca da yakın dönemde ekonominin düzelmeyeceğini ve dış para kaynaklarının ise tekrar açılmayacağını anlayan DP, erken seçime gitmenin yararlı olacağını düşünmüş ve normalde 1958 yılında yapılması beklenen seçimin 1957 yılının Ekim ayında yapılmasına karar verilmiştir. İşte 27 Ekim 1957 tarihinde

yapılan Milletvekili genel seçimi DP'nin iktidarı döneminde ve her geçen gün sertleşen böyle bir siyasal ortamda yapılmıştır (Çavdar, 2013:62-64).

Liste usulü çoğunluk sisteminin uygulanmış olduğu 27 Ekim 1957 Milletvekili genel seçiminde ülke genelinde seçime katılan siyasi parti sayısı 5 olup, bu siyasi partiler ise CHP, DP, CMP, HP ve YTP (Yeni Türkiye Partisi) olmuştur. Yapılan seçim neticesinde ülke genelindeki sonuçlara bakıldığında; kayıtlı seçmen sayısı 12.078.623 olup, oy kullanan seçmen sayısı 9.095.617 olmuştur. Katılım oranının %78,6 olduğu bu seçimde toplam 610 milletvekili seçilmiştir. Seçilen bu milletvekillerinden 602 tanesi erkek milletvekili olup, temsil oranı %98,7 olurken, 8 tanesi de kadın milletvekili olup, temsil oranı %1,3 olmuştur. Meclise giren siyasi parti sayısına bakıldığında bu sayı 4 olup, bu siyasi partiler ise CHP, DP, CMP ve HP olmuştur. 1957 Milletvekili genel seçiminde partilerin almış oldukları oy sayıları, oy oranları ve çıkarmış oldukları milletvekili sayıları ise yine farklılık göstermiştir. Bu seçim neticesinde CHP'nin almış olduğu oy sayısı 3.825.267 olup, oy oranı 41,4 olmuştur. Bu netice itibarıyla ise CHP'nin meclise göndermiş olduğu milletvekili sayısı 178 yükselmiştir. Bir diğer parti olan ve bu dönem aynı zamanda yine iktidar partisi durumunda olan DP'de ise durum 1950 ve 1954 Milletvekili genel seçimlerinden daha kötü neticelenmiştir. DP'nin almış olduğu oy sayısı 4.497.811 iken oy oranı 48,6 olmuştur. DP'nin bu netice itibarıyla ise meclise göndermiş olduğu milletvekili sayısı ise 424'e düşmüştür. Seçime katılan CMP'nde ise alınan oy sayısı 604.087 olup, oy oranı 6,5 olmuştur. Bu netice itibarıyla ise meclise göndermiş olduğu milletvekili sayısı 4 olmuştur. HP'nin aldığı oy sayısı ise 321.471 olup, oy oranı 3,5 olmuştur. Böylece HP'nin meclise göndermiş olduğu milletvekili sayısı da 4 olmuştur (Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011: 4-25).

27 Ekim 1957 Milletvekili genel seçiminde Niğde'deki duruma bakıldığında; TBMM tarafından seçimlerin yenilenmesine 11 Eylül 1957 tarihinde karar verilmiş ve bu seçimde her seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısının, 1955 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına ve 5545 sayılı kanuna 7037 sayılı kanunla eklenen muvakkat madde hükmüne göre Niğde için 7 (yedi) milletvekili seçilmesi tespit edilmiş olup, İçişleri Bakanlığı'nın 23302/0_1 sayılı yazısı üzerine, 5545 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 5. maddesine dayanılarak, Bakanlar Kurulunca 18 Eylül 1957 tarihinde kararlaştırılmıştır (BCA, Kurum: 30.18.1.2, Yer:147.48.8, Tarih:18.09.1957).

Seçilecek Milletvekili sayısının belirlenmesinin ardından partilerin seçim çalışmaları başlamış ve aday listeleri oluşturulmuştur. Bu aday listelerine bakıldığında ise Niğde seçim bölgesinde CHP, DP, CMP ve HP adaylarının 1957 Milletvekili genel seçiminde yarışacakları kesinlik kazanmıştır. Seçimde CHP, DP, CMP ve HP yedişer aday göstermişlerdir. Adayların kesinlik kazanmasının ardından yapılan seçim çalışmaları neticesinde 27 Ekim 1957 tarihinde bütün yurttaki olduğu gibi Niğde seçim bölgesinde de seçim sessiz bir şekilde neticelenmiştir. Niğde seçim bölgesinde toplam seçmen sayısının 131.692 olduğu bu seçimde oy kullanan seçmen sayısı 101.664 olup, seçime katılım oranı ise %77,20 olmuştur. Niğde seçim bölgesinde partilerin almış oldukları ortalama oy sayılarına ve oy oranlarına ve çıkardıkları milletvekilleri sayılarına bakıldığında; DP'nin almış olduğu toplam oy sayısı 40,373 olup, oy oranı %40,26 olmuştur. Bu sonuç neticesinde ise DP, sadece 1 milletvekili kazanmıştır. CHP'nin almış olduğu oy sayısı 40,817 olup, oy oranı ise %40,70 olmuştur. Bu sonuç neticesinde CHP, toplam 6 Milletvekili kazanmıştır. CMP'nin almış olduğu oy sayısı 18.606 olup, oy oranı ise %18,56 olmuş ve Niğde seçim bölgesinden Milletvekili çıkaramamıştır. Seçime katılan ve diğer bir siyasi parti olan HP'nin almış olduğu oy sayısı ise 483 olup, oy oranı ise %0,48 olmuştur. Bu netice ile HP de tıpkı CMP gibi Niğde seçim bölgesinden Milletvekili çıkaramamıştır (BCA, Kurum: 30.1.0.0, Yer:52.311.1, Tarih: 27.10.1957).

Niğde ilindeki seçim sonuçlarına 1950-1977 yılları arası seçim çevresine göre Milletvekili seçim sonuçları verilerine göre bakıldığında ise 1957 Milletvekili genel seçiminde Niğde seçim bölgesinde kayıtlı toplam seçmen sayısı 131.692 olup, oy kullanan seçmen sayısı 101.664 olmuştur. Katılım oranının %77,2 olduğu bu seçimde Niğde seçim bölgesinden toplam 7 milletvekili çıkmıştır. Siyasi

partilerin durumlarına ilişkin alınan oy sayısı, oy oranı ve kazandığı milletvekili sayılarına bakıldığında ise; CHP'nin almış olduğu oy sayısı 40.817 olup, oy oranı 40,7 olmuştur. CHP bu seçimde Niğde seçim bölgesinden 1950 ve 1954 Milletvekili genel seçimlerinde olduğu gibi Milletvekili çıkaramamış değil, aksine çıkacak 7 milletvekilinden 6 tanesini kazanmıştır. DP'nin almış olduğu oy sayısı ise 40.373 olup, oy oranı 40,3 olmuştur. DP bu seçimde büyük hayal kırıklığı yaşamış ve 1950 ve 1954 Milletvekili genel seçimlerinde göstermiş olduğu başarıyı Niğde seçim bölgesinde 1957 Milletvekili genel seçiminde gösterememiş ve sadece 1 milletvekili kazanabilmiştir. Niğde seçim bölgesinde 1957 Milletvekili genel seçimine katılan bir diğer parti ise Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) olmuştur. CMP'nin almış olduğu oy sayısı 18.606 olup, oy oranı 18,6 olmuştur. CMP de bu seçimde de Niğde seçim bölgesinden Milletvekili çıkaramamıştır. 1957 Milletvekili genel seçimlerine Niğde seçim bölgesinden katılan diğer bir parti de Hürriyet Partisi (HP) olmuştur. HP'nin almış olduğu oy sayısı 483 olup, oy oranı 0,5 olmuştur. HP de bu seçimde Niğde seçim bölgesinden Milletvekili çıkaramamıştır. (<https://ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1950-1977/Nigde.pdf> , Erişim Tarihi: 22.04.2024).

Bu seçim sonuçlarına istinaden XI. Yasama Dönemi olan 1957-1960 yılları arasında DP adına Niğde seçim bölgesinden seçilen tek Milletvekili Medeni Berk (Mehmet Medeni Berk) olurken, CHP adına Niğde seçim bölgesinden seçilen Milletvekilleri ise Asım Eren, Rifat Gürsoy (Mehmet Rifat Gürsoy), Ali Gürün (Bayram Ali Naci Gürün), İsmail Güven, Vedat Mengi ve Şefik Refik Soyer (Şefik Soyer) olmuştur (TBMM Milletvekilleri Albümü XI. Yasama Dönemi Milletvekillerinin Özgeçmişleri 1957-1960: 744-745).

SONUÇ

Türkiye'de demokrasi tarihinin en önemli dönüm noktalarından biri şüphesiz 7 Ocak 1946 tarihinde Demokrat Parti'nin resmen kurulması olmuştur. Çünkü DP'nin kurulması ile beraber ülke genelinde siyaset canlanmış ve seçmen için güçlü ve gerçek bir muhalefet partisi ortaya çıkmıştır. DP'nin, kurulmasının hemen ardından ise seçimde büyük ve coşkulu bir karşılık bulması CHP'de büyük tedirginlik yaratmış, muhalefeti hazırlıksız yakalamak isteyen CHP, genel seçimler için ilk hamleyi Temmuz 1947 yılında yapılması gereken seçimi öne alıp, bu seçimin 21 Temmuz 1946 yılında yapılmasına yönelik yapmıştır. Ancak yapılan 1946 Milletvekili genel seçimi antidemokratik seçim yasasına göre yapılmış olduğu iddia edilerek, bu seçim sonuçlarına çok ciddi ve büyük itirazlar olmuştur. DP, buna rağmen yine de mecliste 465 sandalyenin 62'sini kazanmayı da başarmıştır.

Tük demokrasi tarihinin en önemli dönüm noktalarından bir diğeri de 14 Mayıs 1950 seçimi olmuştur. 14 Mayıs 1950 Milletvekili seçimi serbest iradenin tercihinin sandığa yansıdığı ilk seçim olması ve 16 Şubat 1950 tarih ve 5545 sayılı Milletvekili Seçim Kanununa göre "açık oy gizli tasnif" yerine "gizli oy açık tasnif" yönteminin uygulanmış olması nedeniyle Türk demokrasi tarihinin önemli dönüm noktalarından biri olmuştur. Bu seçimin en önemli neticesi ise halkın özgür iradesi ile 27 yıllık CHP iktidarı sona ermiş ve DP, ilk defa iktidara gelmiştir. DP bu başarısını ise 1954 ve 1957 seçimleri ile ülke genelinde tescillemiş olsa da Niğde yerelinde özellikle 1957 seçiminde pek de gösterememiştir.

1950-1954 ve 1957 seçimlerinin Niğde seçim bölgesindeki genel durumuna bakıldığında ise 1950 seçiminde Niğde seçim bölgesinden çıkacak milletvekili sayısının tespitinde 8 milletvekilinin çıkarılması kesinleşmiş ve DP, seçim sonrasında bu 8 milletvekilinin hepsini kazanırken bu başarısını 1954 seçiminde de göstermiş ve seçim sonrasında çıkacak 8 milletvekilinin hepsini kazanmıştır. Ancak 1957 seçiminde DP, bu başarısını Niğde seçim çevresinde devam ettirememiş ve Niğde seçim bölgesinden çıkacak olan 7 milletvekilinin sadece birini kazanırken CHP, 6 milletvekili kazanmıştır. Bundan dolayı 1957 seçimi sonunda Niğde ili DP ve CHP'nin müştereken kazanmış olduğu illerden birisi olmuştur. Söz konusu bu durum Niğde seçim bölgesinde özellikle son dönemde seçmenin DP aleyhinde bir tutum sergilediğini de göstermiştir.

KAYNAKLAR

A. Arşiv Belgeleri

- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)*, 490.1.0.0/6.30.9.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.1.0.0/52.311.1.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.18.1.2/122.27.2.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.18.1.2/135.19.4.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.1.0.0/51.309.7.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.10.0.0/78.515.9.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.18.1.2/147.48.8.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.1.0.0/52.311.1.

B. Araştırma ve İnceleme Eserler

- Akşin, S. (1996). *Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi*, Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Albayrak, M. (2004). *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti(1946-1960)*, Ankara: Phoenix Yayınları.
- Büyüktolu, R. (2017). *Milletvekili Genel Seçimlerinde Demokrat Partinin Seçim Propagandaları (1946-1957)*, (Doktora Tezi). Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.
- Çavdar, T. (2013). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1950'den Günümüze*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Karpat, K. H. (2012). *Türk Demokrasi Tarihi Sosyal, Kültürel, Ekonomik Temeller*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kongar, E. (1998). *21. Yüzyılda Türkiye*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tuncer, E. (2003). *Osmanlıdan Günümüze Seçimler (1877-2002)*, Ankara: TESAV Yayınları.
- Tuncer, E. (2008). *1946 Seçimleri*, Ankara: TESAV Yayınları.
- Yılmaz, E. (2019). *Demokrat Parti ve Yerel Seçimler*, (ss. 324-329), TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi, Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi, Cilt 11, 2019.
- Zürcher, E.J. (2015), *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, (çev. Yasemin Sanen Gönen), İstanbul: İletişim Yayınları.

C. Gazeteler

- Akşam Gazetesi*, 6 Eylül 1957.
Zafer Gazetesi, 14 Eylül 1957.
Niğde Gazetesi, 3 Mart 1950.
Niğde Gazetesi, 17 Mayıs 1950.
Resmi Niğde Gazetesi, 13 Nisan 1954.
Resmi Niğde Gazetesi, 22 Nisan 1954.

D. İnternet Kaynakları

- <https://www.tbmm.gov.tr/Kutuphane/MazbataArama> (Erişim: 15.04.2024)
<https://ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1950-1977/Nigde.pdf> (Erişim Tarihi: 18.04.2024)
<https://ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1950-1977/Nigde.pdf> (Erişim Tarihi: 20.04.2024)

E. Resmi Yayınlar

TÜİK, Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011, Yayın No: 3685, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 2012.

TBMM Milletvekilleri Albümü, *VIII. Yasama Dönemi Milletvekillerinin Özgeçmişleri (1946-1950)*.

TBMM Milletvekilleri Albümü, *IX. Yasama Dönemi Milletvekillerinin Özgeçmişleri (1950-1954)*.

TBMM Milletvekilleri Albümü, *X. Yasama Dönemi Milletvekillerinin Özgeçmişleri (1954-1957)*.

TBMM Milletvekilleri Albümü, *XI. Yasama Dönemi Milletvekillerinin Özgeçmişleri (1957-1960)*.

Seçim Sistemi ve Siyasi Partiler Araştırması Ana Rapor Cilt II, TÜSİAD Yayınları, İstanbul, 2001.

TBMM Zabıt Ceridesi, X. Dönem, Cilt: 20, Birleşim: 91, 11 Eylül 1957.